

Рекомендація № R (93) 1
Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам
про ефективний доступ до закону і правосуддя
для найбідніших верств населення¹

*Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи
на 484 засіданні заступників міністрів 8 січня 1993 року*

Комітет Міністрів у відповідності з положеннями статті 15(b) Статуту Ради Європи,

нагадуючи, що згідно з Європейською конвенцією з прав людини держави-учасниці заявили про свою прихильність правам людини і основоположним свободам;

посилаючись на Резолюцію (76) 5 про безоплатну правову допомогу в цивільних, господарських і адміністративних справах і Резолюцію (78) 8 про безоплатну правову допомогу і юридичні консультації, Рекомендацію № R (81) 7 Комітету Міністрів державам-членам про заходи з полегшення доступу до правосуддя і резолюції Організації Об'єднаних Націй щодо прав людини і крайньої бідності, зокрема Резолюцію 46/121 Генеральної Асамблеї від 17 грудня 1991 року і Резолюцію 1992/11 Комісії з прав людини від 18 лютого 1992 року, а також на дослідження Міжнародного руху "АТД — Четвертий світ" "На шляху до загальнодоступного правосуддя: механізми правової допомоги і деякі місцеві ініціативи з точки зору сімей, що потерпають від крайньої бідності" [H(92)2];

будучи занепокоєним становищем найбідніших верств населення, тобто осіб, які є особливо нужденними, маргіналізованими або виключеними із суспільства в економічному, соціальному і культурному відношеннях;

вважаючи, що злиденна бідність дедалі позбавляє чоловіків і жінок можливості практично здійснювати свої права, які мають забезпечуватися без будь-яких відмінностей у відповідності зі статтею 14 Європейської конвенції з прав людини;

будучи переконаним, що зусилля задля розширення доступу до закону і правосуддя набудуть повної ефективності лише як частина всеосяжної, послідовної та перспективної політики, спрямованої на ліквідацію злиденності у співробітництві із зацікавленими групами населення;

посилаючись на принцип неподільності прав людини, згідно з яким здійснення цивільних і політичних прав, зокрема тих, які закріплені в пункті 3(c) статті 6 і в статті 13 Європейської конвенції з прав людини, втрачає свою ефективність, якщо економічні, соціальні та культурні права не мають рівного захисту;

знов підтверджуючи, що прихильність правам людини пов'язана з повагою до людської гідності, особливо щодо доступу до закону і правосуддя для найбідніших верств населення;

нагадуючи, що, крім права доступу до закону і правосуддя, передбаченого в статті 6 Європейської конвенції з прав людини, інші положення Конвенції, зокрема статті 2, 3 і 8, також є застосовуваними до найбідніших верств населення так само, як і інші правові документи Ради Європи, наприклад Європейська соціальна хартія;

вважаючи, що ця Рекомендація спрямована на вдосконалення існуючих систем юридичного консультування і правової допомоги, особливо щодо найбідніших верств

¹ Коли ця Рекомендація приймалася, представник Австрії відповідно до ст. 10(2)(c) Регламенту засідань заступників міністрів зарезервував право своєї країни дотримуватися або не дотримуватися Рекомендації.

населення, і, відтак, має доповнити механізми, котрі діють відносно інших категорій населення, для яких ці системи були розроблені,

рекомендує урядам держав-членів:

1. Сприяти доступу найбідніших верств населення до закону ("праву на захист законом") шляхом:

а) заохочення, де це є необхідним, дій з підвищення обізнаності правників щодо проблем найбідніших верств населення;

б) заохочення розвитку служб юридичного консультування для найбідніших верств населення;

с) відшкодування вартості юридичних консультацій для найбідніших верств населення наданням безоплатної правової допомоги, не виключаючи здійснення невеликого внеску особами, які користуються такою допомогою, там, де цього вимагає внутрішнє законодавство;

д) сприяння створенню, коли це видається доцільним, консультаційних центрів у районах проживання бідноти;

2. Сприяти ефективному доступу найбідніших верств населення до позасудових методів розв'язання конфліктів шляхом:

а) розширення участі недержавних організацій чи добровільних організацій, які надають допомогу найбіднішим верствам населення, в таких квазісудових формах розв'язання конфліктів, як посередництво і примирення;

б) надання безоплатної правової допомоги та інших форм допомоги в застосуванні таких методів розв'язання конфліктів;

3. Сприяти ефективному доступу найбідніших верств населення до судів, зокрема:

а) поширенням надання безоплатної правової або інших форм допомоги на всі судові інстанції (цивільні, кримінальні, господарські, адміністративні, соціальні, тощо) та на всі змагальні або незмагальні процеси незалежно від того, в якій якості виступають відповідні особи;

б) наданням безоплатної правової допомоги найбіднішим особам, які не мають громадянства або є іноземцями, і в будь-якому випадку, коли вони постійно проживають на території держави-члена, в якій має відбутись провадження;

с) визнанням права обвинуваченого на допомогу належно кваліфікованого адвоката за вибором, наскільки це можливо, і за адекватну винагороду;

д) обмеженням обставин, за яких компетентні органи можуть відмовити в наданні безоплатної правової допомоги, переважно тими випадками, коли підставами для відмови є неприйнятність чи явно недостатня вірогідність виграшу справи або коли надання безоплатної правової допомоги не є необхідним у інтересах правосуддя;

е) спрощенням порядку надання безоплатної правової допомоги найбіднішим верствам населення і розглядом питання про негайне надання тимчасової правової допомоги за наявності такої можливості;

ф) розглядом питання про створення можливостей для недержавних організацій або добровільних організацій, які опікуються найбіднішими верствами населення, надавати допомогу в доступі до суду особам, котрі перебувають у такому залежному і нужденному становищі, що не можуть самі захистити себе; така допомога має стосуватися як провадження в національних судах, такі провадження в Європейських Комісії та Суді з прав людини та інших міжнародних судових інстанціях;

4. В рамках своєї загальної політики, спрямованої на ліквідацію крайньої бідності, в усіх можливих випадках консультуватися з недержавними організаціями, які опікуються питаннями цієї Рекомендації, і з добровільними організаціями, які надають підтримку найбіднішим верствам населення.